د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی ریاست

مدني زده کړې

اووم ټولګی

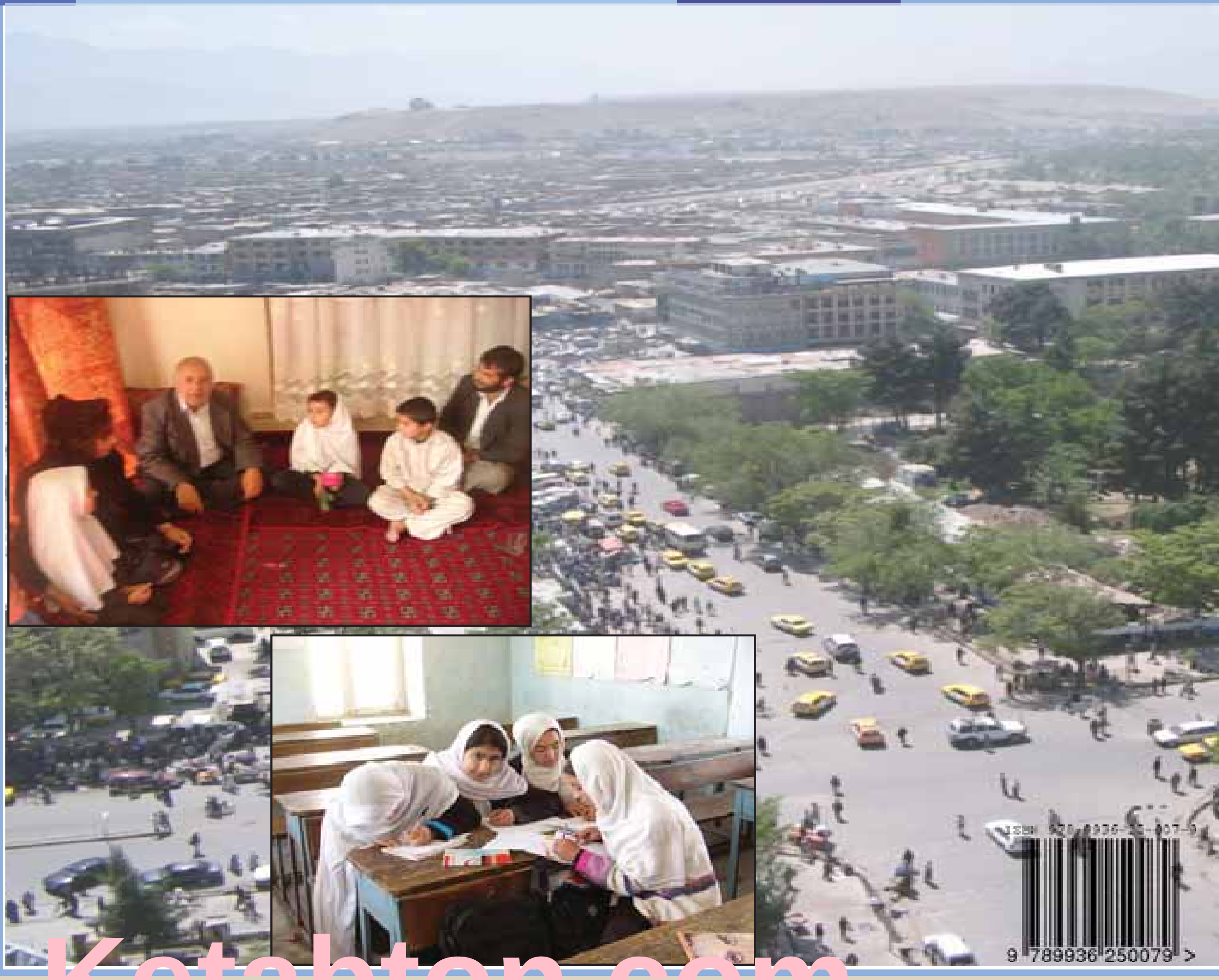

ISBN 978-9936-25-007-9

9 789936 250079 >

Ketabton.com

۱۳۹۰ هـ. ش

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی ریاست

مدني زده کړې

اووم ټولگی

۱۳۹۰

هـ . ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

مؤلفان:

- مؤلف محمد انور مشفق د تعلیمی نصاب د پراختیا د لوی ریاست علمي غړی.
پوهندوی عبدالحق د کابل پوهنتون استاد.
سرمؤلف میر عبیدالله فاضل د تعلیمی نصاب د پراختیا د لوی ریاست علمي غړی.

ژباړونکی:

محمد افضل حضرتي

مسلکي اډیټور:
- محمد عزیز بختیاري

د ژبې اډیټور:
- حضرت گل ارچیوال

دیني، سیاسي او فرهنګي کمېټه:

- مولوي عبدالصبور عربي
- دکتور محمد یوسف نیازی
- حبیب الله راحل د پوهنې وزارت سلاکار د تعلیمي نصاب د پراختیا په ریاست کې.

د څارنې کمېټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین.
- دکتور شېرعلي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول.
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.

طرح او ډیزاین:

رحمت الله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه اسمان
په سینه کې د اسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کېږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده‌کړې په بهير کې د زده‌کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده‌کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤوليت په ريښتوني توگه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرلیکونه

لومړی څپرکی: زمونږ اړتیاوې

د څپرکي موخې

مونږ کومې اړتیاوې لرو؟(۱) ۳

مونږ کومې اړتیاوې لرو؟(۲) ۵

دویم څپرکی: کورنۍ

د څپرکي موخې

ولې مونږ کورنۍ ته اړتیا لرو؟ ۱۲

څنګه کولای شو یوه بریالی کورنۍ ولرو؟(۱) ٤

څنګه کولای شو یوه بریالی کورنۍ ولرو(۲) ۱۸

دریم څپرکی: ټولنیزې ډلې

د څپرکي موخې

ډله څه شی ده؟ ۲٤

د یوه کس او ډلې متقابل اغېز ۲۸

څلورم څپرکی: په افغانستان کې د ژوند ډولونه

د څپرکي موخې

کوچیان څرنگه ژوند کوي؟ ۳٦

د کلیو خلک څرنگه ژوند کوي ؟ ٤۰

په افغانستان کې ښاري ژوند ٤٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی

زموږ اړتیاوې

په دې څپرکي کې دا لاندې لوستونه لولئ.

- موږ کومې اړتیاوې لرو؟ (۱)
- موږ کومې اړتیاوې لرو؟ (۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څېړکي موخې

هيله ده چې زده کوونکي د دې څېړکي ترلوستلو وروسته په لاندې موخو برلاسي شي.

- د انسانانو غوره مادي اړتياوې درک کړي؛
- د مادي اړتياوو د لاس ته راوړلو سرچينې او د هغوي د ساتنې ضرورت وپيژني؛
- غوره غير مادي اړتياوې و پېژني؛
- د خداى (ج) او دخلکو تر منځ اړيکې وپېژني؛

موږ کومې اړتیاوې لرو؟(۱)

خبرې پرې وکړئ!

زموږ په هېواد کې ډېر غرونه، ځنګلونه، سیندونه او معدنونه شته. پدې هکله خبرې وکړئ چې دا طبیعي سرچینې زموږ لپاره څه ګټې لري او کومې اړتیاوې مو پوره کوي.

انسان یوازې موجود دی. زموږ اړتیاوې مختلف ډولونه لري، د دې اړتیاوو له ډلې څخه یوه برخه مادي اړتیاوې دي. خدای (ج) موږ ته د دې اړتیاوو د پوره کولو لپاره خاصې سرچینې په واک کې راکړې دي لکه غر، سیند، ځنګل، لمر او کان (معدن). موږ دې سر چینو ته چې په طبیعي چاپېریال کې شته، اړتیا لرو څکه د دې لپاره چې ژوندي پاتې شو؛ اوبو، هوا ، رڼا، خوړو، پوښاک او استوګنځي ته اړتیا لرو او د دې اړتیاوو د پوره کولو په اړه د نورو سره ترلې یو. هغو توکو ته چې اړتیا لرو کله په زیاته پیمانه په طبیعت کې موندل کېږي. لکه هوا، رڼا او کله بیا په لږه پیمانه موندل کېږي لکه: خواړه، کالي او استوګنځی چې د هغو د موندلو لپاره باید کار اوهڅه وشي.

غور پرې وکړئ!

څرنګه مو چې وویل خدای (ج) موږ ته د خپلو اړتیاوو د پوره کولو لپاره ډېرې طبیعي سرچینې را په برخه کړي دي. ستاسې په نظر: آیا دا سرچینې نه ختمیدونکي او تل پاتې دي؟ د دې سرچینو دله منځه تللو په پایله کې به له کومو ستونزو سره مخامخ شو؟ ټولنه د دې سرچینو د ساتنې لپاره کوم کارونه باید سر ته ورسوي؟ د طبیعت د ساتنې لپاره ستاسې دنده څه شی ده؟

موږ د خپلو مادي اړتیاوو د پوره کولو لپاره ، طبیعت ته اړتیا لرو. د غره له تیږو څخه په کار اخیستلو خپل ځان ته کور جوړوو، له معدنونو څخه د هر ډول فلزاتو په را ایستلو سره د اړتیا وړ لوښي او وسایل جوړ وو؛ له وښو او څناورو څخه د اړتیاوړ پو ښاك او خواړه تهیه کوو. مګر دا سرچینې همیشنی او تل پاتې نه دي د بیلګې په ډول د اوبو کموالی د هغو ستونزو له ډلې څخه دی چې نن ورځ د نړۍ ټول خلك ورسره مخامخ دي. د ځنګلونو له منځه تلل یوه له هغو ستونزو څخه ګڼل کېږي چې د سیلابونو د بهیر زیاتوالي ، طبیعت او انسانانو ته د ډول ډول زیانو نو سبب ګرځي. موږ ټول دا دنده لرو چې د طبیعت په ساتنه کې هڅه وکړو.ځکه موږ انسانان د خدای (ج) او د هغه طبیعت په وړاندې چې زموږ په اختیار کې یې را کړیدی، ذمه واري لرو. له همدې کبله موږ باید هڅه وکړو چې طبیعت د خدای ﷻ د امانت په توګه و ساتو او د اوسنیو اړتیاوو د پوره کولو په ترڅ کې باید د راتلونکو په فکر کې هم واوسو ځکه هغوی هم دې طبیعت ته اړتیا لري.

دلوست تکرار:

- انسان یوازې موجود دی.
- د انسان د غوره اړتیاوو له ډلې څخه یو هم د هغه مادي اړتیاوې دي.
- ځینې مادي اړتیاوې مو په طبیعت کې په ډېره پیمانه پیدا کېږي لکه هوا او رڼا.
- ځینې مادي اړتیاوې لکه: خواړه، کالی او استوګنځي. باید د کار او فعالیت پواسطه له طبیعت څخه لاس ته راوړو
- موږ خپلې مادي اړتیاوې له طبیعت څخه پوره کوو.
- موږ باید د طبیعت او دهغه د سرچینو څخه ساتنه وکړو.

پوښتنې

۱. د انسان غوره مادي اړتیاوې کومې دي؟
۲. آیا طبیعت زموږ مادي اړتیاوې پوره کوي او که غیر مادي اړتیاوې؟ څرګندیې کړئ!
۳. زموږ دنده د طبیعت په وړاندې څه شی ده؟

فعالیت

د کورنۍ له یوه غړي څخه پوښتنه وکړئ چې د ډوډۍ د تیارولو لپاره د کومو چارو سرته رسولو ته اړتیا لرو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

موږ کومې اړتیاوې لرو؟(۲)

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ!

تاسې د یو تنکي ځوان په توګه چې د ژوندانه د پیل په لومړي پړاو کې یا ستئ هر ورمرو مو د خپلې را تلونکې په هکله هم فکر کړیدی نو:

۱- کومې موخې مود خپلې راتلو نکې لپاره په نظر کې نیولې دي ؟ نوم یې واخلئ!

۲ - آیا ستاسې ټولې موخې د مادي اړتیا وو د پوره کولو لپاره دي او یا نورې اړتیاوې هم لرئ؟ که یې لرئ، نوم یې واخلئ!

۳- تاسې خپلو موخوته درسیدو لپاره څه شي ته اړتیا لرئ؟

موږ پر مادي اړتیاوو بر سیره غیر مادي اړتیاوې هم لرو. غیر مادي اړتیاوې هم مختلف ډولونه لري چې مهم ډولونه یې عبارت دي له :

الف: پېژندنه پوهاوی.

موږ د یو انسان په توګه د پېژندنې پوهې ته اړتیا لرو. د څه شي پېژندنه؟

هغه مهم شیان چې موږ د هغو پېژندنې ته اړتیا لرو په لاندې ډول دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱-ځان پېژندنه

موږ باید خپل ځان و پېژنو چې څوک یو؟ کومې پیاوړتیاوې او کومې نیمګړتیاوې لرو؟

موږ باید خپل قوت او کمزوري و پېژنو چې وکولای شو خپلو اخلاقو او کړو وړو ته سمون ورکړو.

۲- د ژوندد نړۍ پېژندنه:

د نړۍ او د هغې چاپېریال پېژندنې ته چې ژوندپکې کوو، اړتیا لرو. د دې پېژندګلوۍ په رڼا کې کولای شو د خپل ژوند شرایط څرنګه چې وغواړو، جوړ کړو او بدلون ورکړو. دا چاپېریال له طبیعي چاپېریال او ټولنیز چاپېریال څخه عبارت دی.

۳- د نړۍ او انسان د پیدا کوونکي الله ﷻ پېژندنه.

انسان دیو آګاه او پوه موجود په توګه د خپل ځان او چاپېریال په پېژندنه بسنه نه کوي؛ بلکې هڅه کوي چې خپل پیداکوونکی (خالق) او پالونکی هم و پېژني.

خبرې پرې وکړئ:

لاندې پوښتنې په ځیر سره ولولئ او د هغوی په باره کې یو بل سره خبرې وکړئ.

۱-آیا تر اوسه یواځې پاتې شوي یاستئ؟

۲-په دې شیبو کې موخه احساس درلود؟

۳-څه فکر کوئ چې کومې اړتیاوې تا سوته د دې احساس د پیداکیدو لامل وګرځیدې؟

ب: د اړیکو درلودل:

د انسان د غیر مادي اړتیاوو د ډولونو څخه یو ډول یې هم د اړیکو درلود لوته اړتیاده. انسان نشي کولای په یوازې ډول خپل ژوند ته دوام ورکړي. هغه اړیکې چې انسان ورته اړتیا لري کله د خدای ﷻ سره دي او کله هم د نورو انسانانو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د خدای ﷻ سره اړیکې.

موږ د ژوند په هره شېبه کې دېته اړتیا لرو چې د لوی خدای ﷻ سره اړیکې و لرو. د لوی خدای (ج) سره زموږ اړیکه د لمونځ، دعا او عبادت له طریقه نیول کېږي د لوی څښتن تعالی سره راز او نیاز موږ د یوازېتوب، پرېشانی او نا امیدی له احساس څخه ژغوري او موږ ته هو سائي را بخښي؛ کله چې د ستونزې سره مخامخ شو او احساس وکړو چې هېڅ یو انسان نشي کولای له موږ سره مرسته وکړي. نو موږ ته دا درک پیدا کېږئ چې یوازې لوی خدای ﷻ دی چې مرسته را سره کوي او ستونزې مو له منځه وړي. هغه څوک چې په خدای (ج) ایمان لري او هر کار د ده په یاد او نوم پیل کوي، باور لري چې خدای ﷻ په ټولو شېبوکې د دوی ساتونکی او مرستندوی دی.

۲- د نورو انسانانو سره اړیکې.

انسانان ټولنیز موجودات دي او یو دبل سره د اړیکو د درلودلو اړتیا لري. موږ له یوې خوا د مادي اړتیاوو د پوره کولو لپاره د نورو همفکرۍ او مرستې ته اړتیا لرو او له بلې خوا د خپلو عاطفي اړتیاوو د پوره کولو لپاره د نورو سره مینه او محبت کوو. انسانان یو له بله سره ډېرې اړیکې لري او هر څوک په ټولنه کې یو کار سرته رسوي چې پدې توګه یو له بل سره مرسته او همکاري کوي، چې وکولای شي خپلې اړتیاوې پوره کړي.

نو دې نتیجې ته رسیږو چې نشو کولای یوازې او لیرې له ټولو انسانانو څخه ژوند وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست تکرار

موږ له مادي اړتیاوو نه پرته نورې اړتیاوې هم لرو.

• د انسان د غیر مادي اړتیاوو یو ډول یې د پېژندګلوۍ اړتیاده : ځان پېژندنه د طبیعي او ټولنیز چاپېریال پېژندنه او د خدای (ج) پېژندنه چې د موجوداتو خالق او پیدا کوونکی دی.

• اړیکوته اړتیا هم د غیر مادي اړتیاوو یو ډول دی. موږ اړتیا لرو چې د خلکو سره اړیکې و لرو ترڅو زموږ مادي او عاطفي اړتیاوې پوره شي. همدارنګه اړتیا لرو چې د خدای (ج) سره هم اړیکې ولرو ترڅو له هغه څخه په ټولو کارونو کې مرسته وغواړو.

پوښتنې

١ دغیر مادي اړتیاوو څخه د یو څو نومونه واخلئ!

٢-ولې د نورو سره د اړیکو لپاره اړتیا لرو؟

٣-آیا انسان کولای شي چې په یوازې ډول خپلې ټولې اړتیاوې پوره کړي؟

٤-ولې انسان دې ته اړدی چې د خدای ﷻ سره اړیکې ولري؟

فعالیت

خدای ﷻ په قرآن کریم کې فرمایلي دي :(یَا أَیُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِیدُ

د ښوونکي صاحب یا د جومات د ملا امام صاحب په مرسته دا لاندې فعالیت سرته ورسوئ!

١. د آیت شریف معنا ولیکئ!

٢ .دا آیت شریف د مادي او غیر مادي اړتیاوو سره څه تړاو لري؟ پایله یې په خپلو کتابچو کې یاد داشت کړئ او په ټولګي کې یې ولولئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لومړي څپرکي لنډيز

- انسان يواځې موجود دی. خدای تعالی طبيعت انسانانوته د اړتياوو د پوره کولو لپاره په اختيار کې ورکړی دی.
- زموږ دنده ده چې د طبيعت په ساتنه کې هڅه وکړو.
- د اړتياوو بله برخه مو غير مادي اړتياوې دي، ځان پېژندنه، د نړۍ پېژندنه او د خدای ج پېژندنه، د الله ج او له ټولو انسانانو سره اړيکې د انسان له غوره غير مادي اړتياوو څخه شمېرل کېږي.

دويم څپرکی

کورنۍ

پدې څپرکي کې لاندې لوستونه لولئ:

- ولې موږ کورنۍ ته اړتيا لرو؟
- څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۱)
- څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څپرکي موخې

له زده کوونکو څخه هیله کېږي چې د دې څپرکي ترلوستلو وروسته په لاندې موخو باندې بر لاسی پیدا کړي.

- په ژوندکې د کورنۍ اهمیت درک کړي؛
- هغو چارو ته چې کورنۍ يې مور ته سرته رسوي، پاملرنه وکړي؛
- د يوې بریالۍ کورنۍ له ځانګړتیاو سره أشنا شي؛
- وکولای شي د کورنۍ په برياوو کې مرسته وکړي؛

ولې مور کورنۍ ته اړتیا لرو؟

خبرې پرې وکړئ!

د لاندنيو پوښتنو په اره کې خبرې وکړئ!

- که چېرې کورنۍ نه وای، موږ به څنګه ژوند کاوه؟
- ستاسې په کورنۍ کې کوم کسان ژوند کوي؟

څرنګه چې په مخکنیو درسونو کې مو ولوستل، انسان یو اړ موجود دی. د بشر یوه له غوره اړتیا او څخه داده چې هغه نه شي کولای له نورو پرته ژوند وکړي. انسان د زیږد له پیله کورنۍ ته اړتیا لري څکه نشي کولای د کورنۍ له خارنې پرته ژوندی پاتې شي. کله چې لوی هم شي پلار او مور خواړه، کالي، استوګنځی او دهغه امنیت تامینوي ترڅو ښونځي ته لاړ شي او درس ولولي. مشرانې خویندې او وروڼه او د کورنۍ ټول مشران غړي هر یو ده سره په لوستونو او شخصي چارو کې مرسته کوي.

غور پرې وکړئ!

څرنګه چې ووېل شول کورنۍ له خپلو ماشومانو څخه د زیږد له پیله څارنه کوي او د خپلو غړو لپاره خواړه، کالي، استوګنځی تیاروي؛ ستاسې په آند:

۱. آیا دا څارنه یوازې د ماشوم توب دوران پورې اړه لري؟
۲. کورنۍ د خپلو غړو لپاره نور کوم کارونه سرته رسوي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې انسان نړۍ ته سترګې پرانېزي، خبرې کول، ګرځېدل، ادب او خلکو سره د ژوند کولو په طریقه نه پوهېږي. ورو ورو چې لویېږي، له خپل مور او پلار او د کورنۍ له ټولو نورو غړو څخه خبرې کول چې د ژوند د لومړنیو ګامونو څخه شمېرل کېږي، زده کوي او د نورو سره د چلند آداب زده کوي، پدې معنا چې نوموړی د ټولنېز نظره روزل کېږي . همدارنګه کورنۍ د خپلو ټولو غړو ننګه او ساتنه کوي، خواړه، کالي د زده کړې مصرف او د هغوی ټولې مادي اړتیاوې پوره کوي؛ د هغوی عاطفي اړتیاوې په علاقې، صمیمیت او مینې کولو سره پوره کوي. او کله چې د کومې ستونزې سره مخامخ شي لارښوونه او مرسته ورسره کوي. په دې مالي او عاطفي مرستو او څارنو کې هم ماشومان او هم ښځه او مېړه شاملېږي. باید په یاد ولرو چې ټول زموږ همزولي هلکان د خپلې کورنۍ سره ژوندنه کوي ډېرې پېښې کیدای شي د دا ډول مسئلود منځته راتلولامل وګرځي لدې کبله ممکنه ده چې له خپلوانو څخه او یا د ټولنې د نورو غړو له ډلې یو څوک د ده د مور او پلار ځای ونیسي په پایله کې، انسان یوازې نه پاتې کېږي او د هغه مادي او عاطفي اړتیاوې د نورو کسانو په وسیله پوره کېږي.

د لوست تکرار: (۱)

- انسان د زېږد له پیله کورنۍ ته اړتیالري؛
- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

پوښتنې:

۱. انسان کورنۍ ته کومې اړتیاوې لري؟
۲. کورنۍ ستاسې کومې اړتیاوې پوره کوي؟
۳. مشران د کورنۍ لپاره کومې اړتیاوې لري؟
۴. کورنۍ کوم شیان ماشوما نوته ورښیي.

فعالیت:

تاسې ولوستل چې کورنۍ د بچیانو په وړاندې کومې دندې لري: ستاسې په أند بچیان د کورنۍ په وړاندې کومې دندې لري، پدې باره کې له خپلو همزولو سره خبرې وکړئ او پایله یې په ټولګې کې ولولئ!

(۱) ګرانو زده کوونکو: لدې وروسته د ښوونکي په مرسته لوست رالنډ کړئ په تش یا سپین ځای او یا خپله کتابچه کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه کولای شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۱)

خبرې پرې وکړئ:

ځرنګه چې د لوست له سرليك څخه څرګندېږي. دا لوست د يوې بريالۍ کورنۍ په هکله دی. ستاسې په آند يوه بريالۍ کورنۍ بايدکومې ځانګړتياوې ولري.پدې لوست او په راتلونکي لوست کې موږ د کورنۍ ځينې ځانګړتياوې لولو:

د مسؤوليت (ذمه واري) احساس:

د دندې عملي کول د يوه ذمه وار کس ځانګړتياده .کله چې يوه دنده يا چاره چاته سپارل کېږي، بايد د هغه کار د سرته رسولو لپاره د ذمه وارۍ احساس ولري. دا احساس د دې سبب ګرځي چې هغه کس خپل کار په زړه سوي او علاقمندۍ سرته ورسوي.

هرومرو تاسې په وار وار ليدلي دي چې مور او پلار مو حتی د ستومانۍ، ناروغۍ او نورو ستونزو سره سره د خپلو بچيانود اړتيا د پوره کولو لپاره هڅه کوي. تاسې د هغوی د اولاد په توګه، پداسې شېبوکې د دوی په وړاندې څه احساس کوئ؟

صميميت، خلوص او مهرباني د کورنۍ هغه ځانګړتياوې دي چې د کورنۍ غړي يو د بل په وړاندې د مسؤوليت احساس ته هڅوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډ ژوند (همکاري)

پوهېږو چې په هره کورنۍ کې څو کسان ژوند کوي. آيا ستاسې په کورنۍ کې يو کس ټولې چارې سرته رسوي او يا ټول غړي د کارونو په سرته رسولو کې برخه اخلي؟ که چېرته ټولې چارې يو کس سرته ورسوي له کوموستونزو سره به مخامخ شو؟ که چېرې د کورنۍ ټول غړي د چارو په سرته رسولو کې له يو بل سره مرسته وکړي، چارې په ښېړه سرته رسېږي او په ځينو غړو فشار نه راځي. که په داسې حال کې چېرته د يو بل سره مرسته ونشي يو شمېر بيکاره پاتې کېږي او يو شمېر بايد زياتې چارې سرته ورسوي.غوره کار داد ی چې که چېرته د کور کارونه د کورنۍ د غړو تر منځ ووېشل شي نو د کورنۍ ټول غړي به خپلې دندې وپېژني او يو له بل سره به مرسته او همکاري وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشوره:

خبرې پرې وکړئ

دانسان لپاره د بریالیتوب یوه لاره دا ده چې په چاروکې د نورو سره مشوره وکړي. أیاکېداي شي له هر چا سره مشوره وشي؟

له کوم چا سره چې مشوره کوئ، باید د کومو ځانګړتیاوو درلودونکي وي؟

مشوره کول د نورو د عقل او تجربې څخه ګټه اخیستنه ده. داسې کسان ډېر دي چې کولای شي په ژوند کې مورږ ته مشوره راکړي؛ اما د کورنۍ غړي لومړني کسان دي چې باید له هغو سره مشوره وشي. د کورنۍ ماشومان که څېرې غواړي چې په لوست، لوبو او نورو داسې مسائلو کې تصمیم ونیسي باید د مور او پلار سره مشوره وکړي او د هغوی له لارښـووني څخه ګټه واخلي. همدارنګه پلار او مورکله چې غواړي کوم تصمیم ونیسي، باید د کورنۍ له غړو سره مشوره وکړي او د هغو ی نظرواوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظم:

خبرې پرې وکړئ!

آیا داسې پېښ شویدي چې د کتاب، کتابچې اویا د جرابو دورکیدو په علت، مکتب یا کوم بل ځای ته ناوخته رسیدلي یې؟ د دې لپاره چې له داسې ستونزو سره مخ نه شو څه باید وکړو؟

کیداي شي لیدلي مووي چې ځینې کورونه ګډوډ او نا پاکه ښکاري. د دې ډول کورنۍ غړي په خپلوچاروکې نظم او یوه ښکاره کړنلاره نه لري. نظم د دې لامل ګرځي چې چارې په خپل وخت او په سمه توګه سرته ورسېږي. کله چې کارونه په سمه توګه سرته ونه رسېږي، د افرادو تر منځ ستونزې منځ ته راځي چې کېداي شي د هغوی قهراو غوسه را وپاروي او د هغو اړیکو ته زیان ورسوي. لدې کبله په یوه کورنۍ کې ټول غړي باید منظم وي او د خپلو کارونو لپاره باید یوه منظمه کړنلاره ولري. د دې کار لپاره لازمه ده چې هر څوک د خپلو چارو لپاره یوه منظمه کړنلاره ترتیب او تنظیم کړي، دا کړنلاره کیدای شي ورځنۍ، اونیزه او حتی میاشتنیاو له هغه نه پورته وي.

د لوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱. که چېرته موږ په کورنۍ کې ذمه واري ونه منو له کومو ستونزو سره به مخامخ شو؟
۲. په کورنۍ کې ګډ ژوند او یو له بل سره مرسته څه ګټه لري؟ بیان یې کړئ!
۳. مشوره څه شی ده او د کورنۍ د چارو په ښه والي او سمون کې څه نقش لري؟

فعالیت:

خپلې کورنۍ ته خیر شئ او وګورئ چې د ذمه وارئ منه، مرسته، مشوره او نظم تر کومه حده ستاسې په کورنۍ کې شته، د هر یوه لپاره که په لوړه کچه ۱۰۰ نمرې په نظر کې ونیسو، تاسې به څو نمرې خپلې کورنۍ ته ورکړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه کولی شو یوه بریالۍ کورنۍ ولرو؟ (۲)

خبرې پرې وکړئ!

په تېر شوي لوست کې مو د بریالۍ کورنۍ ځینې ځانګړتیاوې وپېژندلې، برسېره پرهغې د بریالۍ کورنۍ کومې ځانګړتیاوې پېژنئ؟

یود بل درناوی:

تاسې په کورنۍ کې څنګه چلند کوئ ؟ آیا پلار، موراو د کورنۍ نورو غړوته درناوی کوئ؟ له هغونه د څه ډول چلندهیله لرئ؟ کله چې چاته درناوی کوو نو هر ومرو نور هم موږ ته درناوی کوي. په کورنۍ کې پلار، مور او اولادونه یو بل ته درناوی او احترام کوي. په هغې کورنۍ کې چې غړي یې یو بل ته در ناوی کوي، ټول غړي یې د شخصیت او هوسایي احساس کوي. د داسې کورنۍ غړي مؤدبه ا و مهربانه وي او په ټولنه کې هم د نورو سره دوستانه چلند لري. د دې ډول کسانو شتون په ټولنه کې د دې ښکارندوی دی چې هغوی یوه ښه او بریالۍ کورنۍ لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نورو د نظریاتو زغمل:

پوهېږو چې د افرادو سلیقې (ذوق،غوښتنه) د یو بل سره توپیر لري که څه هم له یو ې کورنۍ څخه وي د بېلګې په توګه: ستاسې د علاقې وړ رنګ د هغه رنګ سره چې ستاسې ورور یا خور یې خوښوي، توپیر لري. ممکنه ده چې په نورو مسائلو کې هم د افرادو نظریات توپیر ولري. په یوه ښه کورنۍ کې هېڅکله د کورنۍ یو غړی پر نورو خپل نظریات نه تحمیلوي په خاصه توګه مور او پلار چې په کورنۍ کې تر نورو زیات واک اوصلاحیت لري هڅه کوي تر څو د خپلو اولادو نظریات واوري او که ناسم وي هغوي ته لارښوونه وکړي.دا امر د دې لامل ګرځي چې دا کورنۍ هم په ټولنه کې نورو او د نورو نظریاتو ته در ناوی وکړي. هر څومره چې د دې ډول انسانانو شمېر په ټولنه کې زیات وي، کولای شو چې یوه سوکاله او باثباته ټولنه ولرو.

خبرې پرې وکړئ!

د لاندې پوښتنو په باره کې یو له بل سره خبرې وکړئ!

۱.د خپلې کورنۍ د غړو د سر ښندنې څو نمونې بیان کړئ!

۲.تاسې تر اوسه د خپلې کورنۍ لپاره کومې سر ښندنې کړې دي؟

سرښندنه او له ځانه تېرېدنه (فداکاري):

سرښندنه د انسانانو له غوره اوښو صفتونو څخه ده. انسان له هر څه نه مخکې د خپلې کورنۍ لپاره سرښندنه کوي. د پلرونو او میندو چاروته که ځیرشئ، هغوي تل د خپلو اولادونو لپاره سرښندنه کوي. د بېلګې په توګه: هغه مور چې د شپې تر سهاره له خپل ماشوم څخه څارنه کوي او هغه ته شیدې ورکوي یا هغه پلار چې په ډېر زیار سره د خپلې کورنۍ د ژوند مصارف پوره کوي دا د هغه سرښندنه ده؛ په حقیقت کې کورنۍ ژوند د سرښندنې په پایلو ولاړ دی. د کورنۍ غړي هغه چلند او سلوک چې یو دبل سره یې لري هغه چلند د نورو سره هم لري؛ سر ښندنه په ژوند کې د زیات ارزښت وړ ده. انسان د خپلو هېوادوالو او همنوعانو لپاره هم باید سرښندنه او له ځانه تېرېدنه وکړي. هر انسان په هر ډول چې وي که د نورو لپاره سرښندنه وکړي خلک د هغوی درناوی کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱. په کورنۍ کې یو بل ته درناوی څه ګټه او اهمیت لري؟

که چېرې په کورنۍ کې خپل نظر په نورو وتپو، څه ستونزې به رامنځته شي؟

۲. آیا په ټولنه کې باید د نورو نظریات وزغمو؟

۳. ستاسې په آند سر ښندنه څه ته وايي؟ یو مثال راوړئ.

فعالیت:

په یوه پاڼه کې توضیح ورکړئ چې تاسې په کورنۍ کې له ځانه د لویانو او کوچنیانو څنګه درناوی کوئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دویم څپرکي لنډیز

- انسان په کورنۍ کې پیدا کېږي او د عمر تر پایه په کورنۍ کې پاتې کېږي. انسان تل کورنۍ او دکورنۍ د غړو عاطفي او مالي ملاتړ ته اړتیا لري.
- موږ په کورنۍ کې ډېر شیان زده کوو. هغه څوک چې په بېلا بېلو لاملونو د خپلې کورنۍ او مور و پلار څخه بې برخې دي، په بله کورنۍ کې ژوند کوي او د هغوی له مرستې او ملاتړ څخه ګټه اخلي.
- هغه کورنۍ په خپلو دندو کې بریالۍ ده چې له لاندنیو ځانګړتیاو څخه برخمنه وي:

چې د خپلو دندو په وړاندې د ذمه واري احساس وکړي. یو له بل سره مرسته وکړي، په چاروکې مشوره وکړي، په چاروکې منظم وي، یو بل ته درناوی وکړي او یو د بل نظریات وزغمي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی

ټولنیزې ډلې

- په دې څپرکي کې لاندې درسونه لولئ:
- ډله څه شی ده؟
- دیو کس او ډلې متقابل اغېز.

د څېړکي موخې

له زده کوونکو څخه هیله کېږي چې د دې څېړکي تر لوستلو وروسته په لاندې موخو باندې بر لاسي شي.

- په دې باندې وپوهېږي چې انسان ټولنېزموجود دی؛
- په ډلو کې د خپل غړيتوب په ضرورت باندې وپوهېږي؛
- د ډلو، ډولونه و پېژني؛
- په ډلو کې د غړيتوب گټې او زيانونه و پېژني؛
- په ډلو کې د فعالو غړو په توگه گډون وکړی شي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله څه شی ده؟

پرتله یې کړئ او غور پرې وکړئ.

په مخکېني څپرکي کې مو زده کړل چې کورنۍ لومړنۍ ټولنیزه ډله ده چې تاسې د هغه غړي یاست. خو د دې تر څنګ تاسې د نورو ډلو غړیتوب هم لرئ یا دا چې په را تلونکي کې په هغو کې غړیتوب ترلاسه کوئ. د بېلګې په توګه لکه د دوستانو، ټولګي، ښوونځي، ورزشي، هنري او وظیفوي ډلو کې. دغه ډلې یوه له بلې سره پرتله کړئ او د لاندې پوښتنو په هکله په ټولګي کې یو له بل سره خبرې پرې وکړئ.

۱. د یوې ډلې د غړیتوب شرطونه د بلې ډلې د غړیتوب د شرطونو سره څه ورته والی لري؟

۲. له دې غور او بررسۍ څخه څه پایله لاسته راوړئ؟

لکه څرنګه چې د مخه مو ولوستل، انسان نشي کولای چې یوازې ژوند وکړي. انسانان د تل لپاره یو بل ته اړتیا لري او په دې دلیل یو د بل سره تړلي دي او ټولنیزې ډلې منځته راوړي. ډلې په ټولنه کې د ځانګړو موخو او دندو په خاطر منځته راځي چې هر سړی د خپلو اړتیاوو د تر سره کولو په خاطر، د هغو څخه په ځینو کې خپل غړیتوب مني، د دې لپاره چې څو تنه وکړای شي چې یوه ډله جوړه کړي، لږ تر لږه دوه شرطونه باید موجود وي.

۱- ګډې ځانګړنې:

د هرې ډلې غړي باید ګډې ځانګړنې ولري. د بېلګې په توګه د کورنۍ د ډلې د غړو لپاره د فامیلي رابطې درلودل، د ټولګي د ډلې لپاره، ټولګیوالي، او په ورزشي ډله کې د یوه ټاکلي ورزش سره مینه او په هغه کې مهارت درلودل، شرط دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متقابل اړیکي:

د ډلې بل مهم شرط دا دی چې د هغه د غړو ترمنځ متقابلې اړیکې موجودې وي. د بېلګې په توګه د کورنۍ په ډله کې مور، د خپل پلار، مور، خور او ورور سره اړیکې لرو. یو له بل سره مرسته کوو، یو بل ته لارښوونه کوو، او د یو بل مختلفې اړتیاوې پوره کوو.

د ټولګي په ډله کې موږ د نورو ټولګیوالو سره اړیکې لرو، دخپلو درسونو په هکله یو له بل سره خبرې اترې کوو، یو له بله سره مرسته کوو او یو له بله څخه لارښوونه غواړو. په ورزشي ډلو کې د ډلې د نورو غړو سره تمرین او مرسته کوو.

نو کله چې یو شمېر خلک د ګډو ځانګړنو په درلودلو سره په یوه ځای کې سره راغونډ شي او ګډ فعالیتونه سرته ورسوي او یو له بله سره نسبتاً ټینګې اړیکې ولري، ډله تشکېلږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله او ډلبندي يې کړئ!

په مخکنيو فعاليتونو کې چې تر سره مو کړل، څو ډلې مو يو له بله سره پرتله کړې او د هغوی تر منځ ورته والی او نږدېوالی مو بيان کړل؟ اوس کوښښ وکړئ چې دغه ډلې د هغوی ترمنځ د توپيرونو پربنسټ په دوو يا څو ډلو ډلبندي کړئ او وروسته بيا د خپلې ډلبندۍ لپاره خپل دليل بيان کړئ.

د ډلبندۍ د ډولونو څخه يو يې هم په لومړني او دو يمې ډله باندې د ډلې وېشل دي. په دې ډلبندۍ کې څو معيارونه بايد په پام کې ونيسو:

۱.په لومړنيو ډلوکې د غړوشمېر معمولاً کم وي په داسې حال کې چې په دو يمې ډله کې د غړو شمېر اکثراً زيات وي.

۲.په لومړنيو ډلو کې خلك د خپلو غړو په خاطر د ډلې غړي کېږي، په داسې حال کې چې په دوه يمې ډلوکې خلك د ډول ډول ارتياوو د تر سره کولو لپاره د ډلې غړي کېږي.

۳.په لومړنيو ډلو کې اړيکې دوستانه او عاطفي وي ليکن په دو يمې ډله کې اړيکې رسمي او نسبتاً غير دوستانه وي. يا دوشوو ځانګړنو ته په پام لرلو سره، هغه ډلې لکه د کورنۍ او دوستانو ډلې د لومړنيو ډلو څخه او وظيفوي او ورزشي ډلې د دو يمې ډلې له جملې څخه شمېرل کېږي. د دې دوو ډلو ځانګړنې دراتلونکي مخ په جدول کې راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړنه	لومړنی ډلې (د دوستانو ډلې)	دویمې ډلې (شغلي ډلې)
د غړوشمېر	د غړو شمېرېې لږ دی	د غړ و شمېرېې معمولاً زیات دی.
موخه	خلك د ډلې د غړو په خاطر د هغه غړي شویدي	د اړتیاوو د پوره کولو او خدمتونو د تر سره کولو لپاره يې غړيتوب تر لاسه کړی وي
د اړیکو ډول	اړیکې يې و فادارانه ، دوستانه او عاطفي دي.	اړیکې نسبتاً رسمي او غیر دوستانه دي

د لوست تکرار:

- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

پوښتنې:

١. ډله څه شی ده؟
٢. مور ولې ډله جوړوو؟
٣. په یوه ډله کې د غړيتوب لپاره کوم شرطونه لازم دي؟
٤. لومړنی او دو یمې ډلې توضیح کړئ.
٥. دکومو ځانګړنو پر بنسټ سره کولی شو چې ډلې په لومړنیو او دویمو ډلو باندې ووېشو؟

فعالیت:

یو له هغو ډلو څخه چې تاسې يې غړيتوب لرئ، تر غورلاندې ونیسئ او ویې ګورئ چې د لومړنیو ډلو ځانګړنې د هغه په باره کې صدق کوي او که ددو یمې ډلې ځانګړنې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو کس او ډلې متقابل آغيز

هر يو له تاسو څخه په زياتو ډلو کې غړيتوب لرئ چې د کورنۍ، دوستۍ، علمي، ټولګي، ښوونځي، ورزشي او هنري ډلې له هغې جملې څخه دي. آيا تر اوسه پورې مو د هغه ډلوسره د اړيکو په هکله چې تاسې يې غړيتوب لرئ، فکر کړی دئ؟

په يو سړي باندې د ډلې آغيز:

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ

تاسې په ډول ډول ډلو کې غړيتوب لرئ. د هغه اړيکو په هکله چې له هر يوه سره يې لرئ، فکر وکړئ او جدول د هغوی په باره کې د نورو جملو په ليکلو سره، بشپړ کړئ.

د ډلې نوم	پر يو کس باندې د ډلې اغيز
کورنۍ	موږ په کورنۍ کې له يوبل سره ګرمې او دوستانه اړيکې لرو
دوستان	موږ کله کله خپل د وزګارتيا وختونه له دوستانو سره تيروو.
ټولګي	ځينې درسي ستونزې د خپلو ټولګيوالو په مرسته حل کوو
ورزشي	د تر او تازه والي او روغتيا په خاطر د خپلې خوښې سره سم ورزش کوو
هنري	د دې څخه کوو چې د خپلې خوښې په هنري چارو کې پوهه پيدا کړو.
مذهبي	د قرآن کريم د سم تلاوت لپاره د قرآن د زده کړې په غونډو کې ګډون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورتني فعالیت له تر سره کولو څخه مودا ترلاسه کړل چې مور د ډلو څخه د هرې یوې سره مختلفې اړیکې لرو او هغوی پر مور باندې ډول ډول تاثیرات لري. کله، کله مور ته د چار و د سرته رسولو لارې چارې را ښیي؛ ځنې وختونه له مور څخه ملاتړکوي او کله بیا د دې لامل کېږي چې د ځینو کسانو سره د دوستی احساس وکړو او د ځینو نورو سره بیا مخالفت وکړو. کله زمور لپاره د ښتن تعالی او د ژوند د نرې زیاتې پېژندنې لامل کېږي؛ کله ډېر نوي اطلاعات زمور په واک کې را کوي؛ کله د هغه د تجربو څخه ګټه پورته کوو؛ کله مور ته د سمې لارې د پیدا کولو په هکله لارښوونه کوي او کله د ټولنې په اداره کولو باندې تاثیر لري. په حقیقت کې مور د دغو ډلو سره ژوند کوو او زمور په ژوندانه باندې د دغو ډلو د تاثیراتو څخه انکار کول د منلو ورنه دي.

ډله او ډله ییز ژوند د ټولومثبتو تاثیراتو سره سره چې په سړي باندې یې لري، کله، کله امکان لري چې منفي تاثیرات هم په ځان پسې ولري او د سړي ژوندانه ته د جدي ستونزو او زیان اړولو لامل وګرځي. کله کله هغه ډله چې مور یې غړیتوب لرو، مور د غیر دیني ارزښتونو خواته وربولي؛کله کله د نورو د انتقاد په وړاندې قهرجن غبرګون ښکاره کوي؛ کله کله زمور څخه د داسې کار سر ته رسول غواړي چې هغه سم نه وي، کله په ډله کې نیوکه او پوښتنه نه منل کېږي او له مور څخه دا غوښتنه لري چې بې له کوم فکر کولو د ډلې له دستورونو څخه پیروي وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متاسفانه په ټولنه کې ځینې ډلې موجودې دي چې غلط او ناوړه کارونه کوي. د بېلګې په توګه ځینې زلمیان او نوي زلمیان چې ښه ندي روزل شوي، د دې په ځای چې په ښو او ګټورو کارونو باندې بوخت شي او د خپلې کورنۍ او ټولنې لپاره خدمت وکړي، نشو او د نشه يي توکو استعمال ته مخه کوي. دوی ډلې جوړوي د ډول ډول بد کار يو (انحرافاتو)، خطاګانو او ګناهونو لامل ګرځي. لکه څرنګه چې د پورتنيو مثالونو څخه څرګندېږي، په ډلو کې غړيتوب کيداشي چې پر موږ باندې هم مثبت أغېز ولري او هم منفي په همدې دليل د تنکيو ځوانانو او ځوانانو لپاره د ډلې ټاکل ډېر مهم دي؛ ځکه چې په دې ټاکنه کې غولېدل او اشتباه کول کیدای شي چې د هغوی د ژوند د تګ لارې د تغییر او يا حتی د تباهي لامل وګرځي. ستاسې په نظر پدې ټاکنه کې د چا سره کولای شو چې مشوره وکړو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ډله باندې د یو کس آغېز:

فکر وکړئ او ځواب ورکړئ!

د هرې هغه ډلې په هکله چې تاسې یې غړيتوب لرئ، فکر وکړئ او لاندې جدول د هغو په هکله د نورو جملو په لیکلو سره بشپړ کړئ.

د ډلې نوم	د یو کس آغېز په ډله باندې
کورنی	د ستونزو سره د مخامخ کېدو په صورت کې د حل نوی لاره وړاندې کوو
دوستان	له دوستانو سره د صداقت او رښتینوالې ښخه کار اخلو.
ښوونځی	د ښو ونځی کتابتون ته کتاب ور هدیه کول (سوغات ورکول)
ورزش	د ډله ییزو تمرینونو په غونډو کې په منظم ډول ګډون کوو.

د پورتني فعالیت د ترسره کېدو څخه مو زده کړل چې څرنګه یوه ډله په یو کس باندې اغېز اچوي، په همدې تر تیب یو کس هم په خپل وار سره کولی شي چې په یوه ډله باندې اغېز وکړي. د بېلګې په توګه، کله کله یو کس په یوه ډله کې د انسجام او زیات یو والي لامل ګرځي؛ کله کله له هغه څخه داسې ملاتړ کوي چې د ډلې یا ګروپ د زیات پایښت سبب کېږي؛ کله کله دیوې طرحې په وړاندې کېدو سره، د هغه د پر مختګ لامل کېږي؛ کله کله د ډلې لپا ره په ښه توګه موخې ته د رسېدو سبب کېږي. له دې کبله ویلې شو چې د یوکس آغېز په ډله باندې هم لکه پر یو کس باندې د ډلې د آغېز غوندې دی چې له هغې څخه انکار کول د منلو وړنه وي.

د هغه ټولو مثبتو آغېزو سره، سره چې یو کس یې پر ډله باندې کولی شي، کله کله امکان لري چې منفي آغېزې هم ولري. د بېلګې په توګه یو کس کولی شي چې په خپله رایه باندې په ټینګار سره، د ډلې یووالي ته زیان ورسوي؛ یا د خپلو دندو په ترسره کولو کې په سستۍ کولو سره، د ډلې په کار کې د ځنډ راوستو سبب شي. که چېرې تاسې د هغه ډلې غړې وئ چې په هغه کې داسې سړې هم غړيتوب ولري، څه ډول غبرګون ښکاره کوئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست تکرار:

۱- --

۲- --

٤- --

٥- --

٦- --

پوښتنې:

۱. ولې کله چې د یوې ډلې غړي کېږو، باید د هغه ډلې د غړو نظریې په پام کې ونیسو؟

۲. که چېرې د ډلو د نور وغړو نظریې زموږ سره مخالفې وي، موږ مجبور یو چې هغه ومنو او یا دا چې کومه بله لاره هم شته؟

۳. آیا په هره ډله کې غړیتوب ګټور دی ؟ ولې؟

٤. ولې په هغه ډلو کې د غړیتوب څخه ډډه وکړو کوم چې بد، بدکارونه تر سره کوي ؟

٥. که چېرې یو ناوړه سرې د ډلې لارښوونه ترلاسه کړي، پدې صورت کې څه باید وکړو؟

فعالیت:

د خپلو دوستانو ډله په نظر کې ونیسئ او غور وربانديې وکړئ چې:

۱- تاسې په هغه کې څرنګه موقف لرئ؟

۲- د ډلې تصمیمونه د هغه د ټولو غړو د نظریو پر بنسټ نیول کېږي او یا دا چې یو یا دوه کسه زیات له خپل صلاحیت او اختیار څخه کار اخلي؟

۳- آیا تاسو د غه ډله د خپل ځان لپاره ګټوره بولئ؟ ولې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څېرکي لنډيز

- انسان ټولنيز موجود دی. هر سړی د خپلو اړتياو د ترسره کولو په خاطر، په مختلفو ډلو کې غړيتوب ترلاسه کوي.
- کله چې يو شمېر خلک د ګډو ځانګړنو په درلودلو سره په يوه ځای کې سره را غونډ شي، ګډ فعاليتونه سرته ورسوي او نسبتاً يو له بله سره ټينګې متقابلې اړيکې ولري، ډله ترې جوړېږي.
- که چېرې د ډلو د غړو شمېر لږ وي او د دوي ترمنځ اړيکې دوستانه وي، دغې ډلې ته لومړنۍ ډله ويل کيږي خو که چېرې د ډلې د غړوشمېر زيات وي او اړيکې يې رسمي غونډې وي، نو دويمې ډله ورته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی

په افغانستان کې د ژوند ډولونه

پدې څپرکي کې لاندې لوستونه لولئ:

- کوچيان څه ډول ژوند کوي؟
- د کليو او سېدونکي څه ډول ژوند کوي؟
- په افغانستان کې ښاري ژوند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څپرکي موخې

له زده کوونکو څخه توقع کېږي چې د دې څپرکي ترلوستلو وروسته په دې لاندې موخو باندې برلاسي شي.

- د کوچیانو او دهغوی د ژوند کولو د طریقې سره آشنایې پیدا کړي.
- د کوچیتوب د ژوندانه ستونزې و پېژني.
- د کلیو د اوسیدونکو د ژوندانه او ژوند کولو د څرنګوالي سره أشناشي.
- د کلیوالي ژوند ښېګڼې او ستونزې و پېژني.
- د ښاري ژوندانه سره أشناشي.
- د خپل هېواد د ښارونو ستونزې و پېژني.

کوچیان څرنګه ژوند کوي؟

خبرې پرې وکړئ!

لاندې پوښتنې په ځير سره ولولئ او په هلکه يې خبرې وکړئ!

۱- تراوسه پورې مو د کوچيانو کېږدۍ لیدلې ده؟

۲- ستاسې په نظر کوچيان ولې له يوه ځای څخه بل ځای ته کډه کوي؟

۳- د کوچيانو کسب او کار څه شی دی؟

زموږ يو شمېر خلک د طبيعت په آزاده هوا کې د غرونو او دښتو په لمنو کې ژوند کوي. هغوی په کېږديو کې اوسېږي. کېږدۍ هغه خېمې ته وايي چې دوزودوږغنو څخه جوړېږي. کوچيان مالدار دي او ډول ډول کورني خاروي لکه: مېږې، وزې، اوښان، او خره، ساتي.هغوی د خپلو خارويو د ساتنې په خاطر په څرځايونو پسې له يوه ځای څخه بل ځای ته ځي.کوچيان د کال په مختلفو فصلونو کې له تودو سيمو څخه سړو سيموته او د هغې بر عکس له سړو سيمو څخه تودو سيموته درومي. دکوچيانو په کورنيو کې، معمولاً زيات شمېر خلک ژوند کوي. د کوچيانو د کورنيو غړي په معمول ډول عبارت وي له: ښځه، مېړه، لوڼې، زامن، نيکه، نيا، نرينڼې، لمسيان، ترينڼې او ترونه او احتمالاً عمه ګانې(ترورګانې) او کاکا ګان. د کورنۍ ټول غړي يو له بل سره په کارونو کې مرسته کوي.

د کېږدۍ د ننه کارونه په ښځو پورې اړه لري. د کېږدۍ د باندې کارونه دنارینه و په غاړه وي. د کېږدۍ د ننه او د باندې کارونه د کورنۍ د غړو تر منځ وېشل شوي دي او هر څوک خپله دنده سرته رسوي؛ د معمول سره سم د کوچنیانو ساتنه، د څارویو د شیدو لوښل، د څارویو د محصولاتو برابرول، اخلی پخلی، د کالیو او لوښو مینځل، د کېږدۍ د ننه او شاوخوا جارو کول او پاکول او د اوبورا وړل له ویالو او یا چینو څخه د ښځودنده ده. خو د دې ترڅنګ ښځې او جینکیانې(نجونې) د لرګیو په را ټولولو، د شیانو په بارولو او د کېږدیو په درولو کې هم مرسته کوي. د کوچیانو نارینه دغه لاندې چارې سرته رسوي.
د څارویو څرول او د هغوی پلورل، او پېرودل، د غلو څخه د خپلو کېږدیو ساتنه، د لرګیو راټولول او د حیواني محصلاتو او وړیو خرڅول.
کوچیان خپلې کېږدۍ یو بل ته نیږدې او په داسې ځایونو کې چې اوبو ته نږدې وي، دروي. دوی نسبتاً د لږ وخت لپاره په یوه ځای کې اوسېږي او کله چې د دوی کېږدیوته نږدې څرځایونه خلاص شي، له دې ځایه کوچ کوي او په بل ځای کې کېږدۍ دروي. دوی معمولاً د کلیوالو د آبادیو او کروندو څخه لیرې خپلې کېږدۍ دروي چې د دوی څاروي د بزګرانو کښتونو ته زیان ونه رسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غور پرې وکړئ!

لاندې پو ښتنې ولولئ او خبرې پرې وکړئ!

۱.کوچیان کومې ځانګړې ستونزې لري؟

۲.د هرې ستونزې لپاره کومه د حل لاره پیشنهادوئ؟

د کوچیانو ستونزې.

کوچیان د طبیعت په لمن کې ژوند کوي او تل د أزادې هوا او د طبیعت د ښکلومنظرو څخه خونداخلي. د دې سره سره هغوی په خپل ژوندانه کې د ډېرو زیاتو ستونزو سره مخامخ دي چې ځینې ډېرې مهمې یې دلته لولو:

زده کړه:

په دې دلیل چې کوچیان تل د حرکت او ځای بدلولو په حال کې وي، زیاتره یې ښوونځي نه لري او اولادونه یې د سواد له نعمت څخه بې برخې پاتې کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغتيا او درملنه:

کوچيان د روغتيايي او درملني د امکاناتو د کمښت څخه سخت زوريږي. هغوی کوم ګرځنده کلينک چې د دوي سره د لارې مل وي، نه لري. په دې دليل چې هغوی اکثراً د ښار او کليو څخه لرې خيمې وهي. په ډېرې سختۍ سره کولی شي چې د ښاراو کليو د روغتيايي کلينکونو څخه ګټه واخلي.

وچکالی او دوښو کمښت:

کوچيان دوښواو شنو ځايونو په لټه کې له يوه ځای څخه بل ځای ته کډه کوي او له دې لارې څخه خپل خاروي روزي او خپل ژوند ترسره کوي. په هغو کالونو کې چې ورښت زيات او واښه پريمانه وي، د دوي کار او ژوند برابر وي. خو په هغه کالونو کې چې ورښت لږوي دوی د خپلو خارويو د مړيدو په خاطر له زياتو ستونزو سره مخامخ کېږي. په وچکالی کې د دې ويره شته چې د هغوي خاروي له لوږې څخه مړه شي چې پدې صورت کې هغوي ته نه جبرانيدونکي زيانونه رسيږي.

د لوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱. ولې کوچيان په دښتو کې ژوند کوي؟
۲. د کوچي کورنۍ د غړو تر منځ د کار وېش څرنګه دئ؟
۳. کوچيان خپلې کېږدۍ چېرې او څه ډول دروي؟
٤. د کوچيانو د زده کړې ستونزې بيان کړئ!
۵. د کوچيانو روغتيايي ستونزې بيان کړئ!
٦. په وچکاليو کې د کوچيانو ستونزې بيان کړئ!

فعاليت:

د کورنۍ د لويانو په مرسته د کوچاني ژوند ښېګڼې او ستونزې د کاغذ په يوه مخ کې وليکئ!

د کليو خلک څرنګه ژوند کوي؟

پرتله یې کړئ!

په مخکېني لوست کې مو ولوستل چې کوچیان څرنګه ژوند کوي. اوس دکلي انځورته ځیرشئ او لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

۱. د کليو د کورونو او د کوچيانو د کېږديو ترمنځ توپيرونه او ورته والي بيان کړئ!

۲. د کليو او سيدونکي په کومو کارونو بوخت دي او له دې پلوه د کوچيانو سره څه توپيرونه او ورته والي لري؟

د کليو کورونه:

زموږ د هېواد يو زيات شمېر خلک په کليو کې اوسېږي. کلي د ښار څخه کوچنی وي او دوګړو شمېر يې هم لږ وي. په زياتره کليو کې، کورونه يو بل ته نږدې جوړېږي. خو په ځينو هغو کليو کې چې په دروکې پراته وي، کورونه يو له بل څخه لږ څه لرې وي. د کليو اوسيدونکي په ساده کورونو کې ژوند کوي چې زياتره يې د تېږو اوخټو څخه جوړېږي. د کليو په شاوخواکې، باغونه او کرنيزې ځمکې وي چې د کليو اوسيدونکي په هغو کې سبزي،غنم او حبوبات کري او نيالګي يکې کېنوي. د کليو اوسيدونکي د کرنې، باغدارۍ او مالدارۍ له محصولاتو څخه د خپلو خوراکي، اغوستني او د سونګ د موادو د اړتياوو په پوره کولواو د ونو د لرګيو څخه د کورونو په جوړولو او تودولو کې کار اخلي.

کورنۍ:

کورنۍ په کلي کې ډېر اهمیت لري، کورنۍ سوچه د مینې او مهربانۍ ځای دی چې په هغه کې ښځه، مېړه، لوڼې، زامن. نیا، نیکه او احتمالاً نور خپلوان یو ځای سره اوسېږي.
په معمولي ډول په کلیوالو کورنیو کې د غړو شمېر زیات وي. د کورنیو غړي په تصمیم نیولو کې یو له بله سره مشوره کوي او د کور د ننه او د باندې چاروکې یو له بله سره مرسته کوي.

په کلي کې د خلکوترمنځ اړیکې:

د کلیو خلک یو له بله سره ډېرې تودې او د مهربانۍ اړیکې لري. ټول خلک یو بل سره پېژني او د یو بل د کورنیو د غړو او ژوندانه د وضعیت څخه خبروي. د کلي خلک مېلمه د خدای (ج) دوست ګڼي او همدا وجه ده چې ډېرمیلمه پال دي او د خپل مېلمه لپاره ډېر په زړه پورې خواړه برابر وي. دوی دیو او بل په غم او ښادۍ کې سره شریک دي. کلیوال د یو او بل په ودونو کې ګډون کوي. زوم او ناوی ته سوغاتونه ورکوي. په جشنونو او د اختر په ورځو کې یو دبل لیدو او اختر مبارکۍ ته ورځي او د کورنۍ د مشر درنا وی کوي. دوی د کوچنیانو قدر کوي او خوشالوي یې. په غم او مشکلاتو کې سره شریک دي او تر هغه ځایه پورې چې امکان ولري د هغه چا سره چې مشکلات ولري، مرسته کوي.

غور وربانديې وکړئ!

۱. خلك په کلیو کې په څه چارو بوخت دي؟
۲. د کلي ژوند د ښاري او کوچیاني ژوند په نسبت څه ښېګڼې لري؟
۳. د کلي خلك څه ستونزې لري؟

کار او شغل:

د کلي خلك زیاتره د کرنې،باغدارۍ او مالدارۍ په چاروکې بوخت وي. هغوی د غنمو، وربشو، جوارو، باقلیو او د هغو په څېر نورو په کرلو سره خپلې خوراکي اړتیاوې پوره کوي. د نیالګیو په کینولو،باغدارۍ او په بازارکې د هغوی د محصولاتو د خرڅولو پواسطه خپلې نورې مالي نیمګړتیاوې پوره کوي. د ډول ډول څارویو په روزلو سره،د هغوی د شیدو او وریو څخه ګټه ترلاسه کوي. خپل اضافي تولیدات بازارته وړي او خرڅوي یې. زموږ په کلیو کې خلك د کرنې او مالدارۍ په چاروسربېره ځینې نور کارونه هم کوي. د کلیو د ډېرو مهمو تولیداتو څخه ځینې یې له غالۍ، ټغر، سطرنجي، جوال، برستن، جرابو، دستکشو، جاکټ، خولۍ، کوښو، څپلۍ، ژۍ، او ډول ډول د لرګیو د لوښو څخه عبارت دي. د کلي هلکان او نجونې د دود او دستور سره سم همغه د خپل مور او پلار کسب تعقیبوی او له کوچنیواله څخه یې د هغوي تر نظر لاندې زده کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډ کارونه او حشر:

په کلي کې ځينې کارونه په ډله ييزه توګه ترسره کېږي، خلک د اوبو د بندونو، پلونو او لارو جوړول، د ويالو او کاريزونو پاکول، د کرنې د حاصلاتو لوکول، په ژمي کې د لارو څخه د واورې پاکول او د دې په څېر نور کارونه په ډله ييزه توګه سرته رسوي. دغه ډول کارونه د کلي خلکو لپاره يو ډول تفريح هم شمېرل کېږي. ځکه چې هغوی د کارکولو په وخت کې بدلې وايي او خوشالی کوي.

وزګار وختونه:

د کلي خلک د وزګار تيا او بيکارۍ وختونه يو د بل تر څنګ تېروي. هغوی کله چې وخت پيدا کړي يو د بل کره ځي او مجلسونه سره کوي. د زړه خواله سره کوي او يو د بل ستونزې او مشکلات سره بيانوي. د يو بل د خوږو او ترخو خاطرو څخه سره خبرېږي. ځوانان او تنکي ځوانان ډېر څه د وزګارتيا په وخت کې له لويانو څخه زده کوي.

د کلي د خلکو ستونزې:

د دې سره سره چې د کلي ژوند ډېر خوندونه او ښېګڼې لري چې په ښاري او کوچاني ژوند کې نشته خو ځينې ستونزې هم لري چې ځينې يې په لاندې ډول لولو:

روغتيا:

زموږ زياتره کلي چې د ښارڅخه لرې پراته دي، د روغتيا او درملنې د امکاناتو د کمښت سره مخامخ دي. ځينې وختونه ديوې ډېرې عادی او ساده ناروغی په خاطر د زياتو ستونزو سره مخامخ کېږي. له نيکه مرغه د عامې روغتيا وزارت د هڅو له برکته په دې وروستيو کلونو کې دغه ستونزه لږه کمه شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونځي او زده کړه:

د دې سره سره چې د پوهنې وزارت دهېواد په ډېرو لرې کليو کې هم ښوونځي جوړکړي دي او د زده کړې خدمتونه وړاندې کوي؛ خو بيا هم د افسوس ځای دئ چې زموږ په ځينو کليو کې تر اوسه پورې هم ښوونځي نشته، يا ښوونځي ښوونکي او پوره کتابونه، نه لري.

د ځمکې، اوبو او د کرنې د وسايلو کموالئ:

لکه څرنګه چې د مخه وويل شول، کليوال زياتره د کرنې په چارو کې بوخت دي؛ خو د افسوس خبره داده چې زموږ زيات شمېر بزګران يا کمې ځمکې په واک کې لري، او يا پوره اوبه نه لري. که چېرې ځمکه او اوبه هم ولري، د کرنې پر مختللي وسايل يې په واک کې نه وي . له همدې کبله ده چې، هغوي د هغه زيار او زحمت په نسبت چې وباسي يې،لږ محصول تر ګوتو کوي.

پېښې او طبيعي آفتونه:

زموږ بزګران د پېښو او طبيعي آفتونو لکه: زلزله، نېز(سيل) طوفان او باد په وړاندې ډېرکمزوري دي. او دافسوس خبره داده چې هېڅ داسې ځای نشته چې هغوی د دې ډول زيانونو په مقابل کې بيمه کړي.

ماينونه:

په تېروکالونو کې زموږ په هېواد کې جنګ جګړې رواني وې. هغه ماينونه چې د هغې زمانې څخه پاتې شويدي تر اوسه پورې خلک ګواښوي. د مين پاکۍ موسسويه ډېر زيات زيار او زحمت ايستلو سره زياتې سيمې په ځانګړې ډول ښاري سيمې له ماينونو څخه پاکې کړيدي خو په ځينو کليوالي او د لارو شاوخوا سيمو کې تر اوسه پورې هم ماينونه شته چې د سيمې د اوسيدونکو او لارويو لپاره خطر ناک دي. هغه ځايونه چې په سره رنګ په نښه شوي دي، خطر ناک دي او خلک بايد له هغو ځايونو څخه لرې واوسي.

دلوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱- د کليوالو د ګټې لاس ته راوړلو لار څه شئ ده؟
۲-که چېرې د کليوالو څخه يو څوک زيانمن شي، نور خلک د هغه سره څرنګه برخورد کوی؟
۳-د کلی حاصلات په کوم ځای کې مصرفېږي؟
٤-د څو هغو کارونو نومونه واخلئ چې په کلي کې په ډله ييزه توګه ترسره کېږي.
۵-د کلی د خلکو ستونزې ووايئ!

فعاليت:

د کليوالو د ستونزو څخه يوه يې په پام کې ونيسی او دهغې لپاره په يوه مخ کې د حل لاره پيشنهادکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې ښاري ژوند

پرتله يې کړئ:

په مخکېني لوست کې مو کليوالي ژوند و لوست. اوس د ښار تصوير ته ځير شئ او پوښتنوته ځوابونه ووايئ!

۱-د ښار او کلي تر منځ کوم توپيرونه او ورته والي وينئ؟

۲-تاسي په کوم يوه کې ژوند کول غوره ګڼئ؟ ولې؟

په تېرو لوستونو کې په افغانستان کې د کوچياني او کليوالي ژوند د طريقو سره آشنا شو. د ژوند بله طريقه، د ښاري ژوند طريقه ده. ښارهغه ځاي دی چېرې چې يوزيات شمېر خلك يو دبل ترڅنګ استوګنه کوي. او زياتره په اداري ،سوداګريزو او صنعتي چارو کې بوخت دي. په ښارونو کې کورونه يو بل ته نيږدې او د ښاري نقشې پر بنسټ جوړېږي. د ښاري کورونو په جوړولوکې د دغو موادولکه: پخې خښتې، اوسپنې، سيمنټو، قيرو او داسې نورو څخه کار اخيستل کېږي. له دې کبله په ښارونو کې زياتره کورونه په پاخه ډول جوړ شوي دي. زموږ په ښارونو کې ممکن داسې کورونه وي چې داومو خښتو څخه جوړشوي وي چې دغه کورونه د ښارجوړولو اصولوته له پاملرنې پرته جوړشوي دي.

کورنۍ:

د ښاري کورنيو د غړو شمېر د معمول سره سم د کليوالي او کوچياني کورنيو څخه لږ وي، ځکه په ښاري کورنيو کې زياتره ځوان اولادونه کله چې واده وکړي، له خپل پلار او مور څخه جلا کېږي او ځانته مستقله کورنۍ جوړوي. له بله پلوه، ښاري کورنۍ د کليوالي کورنۍ په نسبت لږ اولادونه لري. په ښاري کورنيو کې د معمول سره سم هم ښځه او هم مېړه د کور بهر کارکوي او د کور په چارو کې يو د بل سره مرسته کوي. پلار او مور هڅه کوي چې خپلو اولادونو ته د ژوند و سايل او د زده کړې مناسب شرايط برابر کړي.

د کورنۍ اولادونه هم د خپل مور او پلار درناوی کوي او هڅه کوي چې له هغو وسايلو څخه چې مور او پلار يې ورته برابر کړي دي په ښه توګه ګټه واخلي او د هغوي د زيار او زحمت څخه په عمل کې مننه وکړي.

شغل او کار:

لکه څرنګه چې متوجه شوی یاست د کوچي، کلیوالي او ښاري خلکو شغل او کار تر ډېرې اندازې پورې یوله بله څخه تو پیر لري. ښاریان زیاتره په اداري، سوداګریزو او صنعتي چارو بوخت دي؛ څنګه چې د دولتي او غیر دولتي ادارو مرکزونه، سوداګریز مرکزونه او صنعتي کار ځایونه عموماً په ښار او دهغه په شنډوکې پراته دي او دښار اوسیدونکي د خپل کار سره په دغو مرکزونو کې خپل ژوند کوي. کار په ادارو او کارخانو کې د ټاکلي وخت په دننه کې تر سره کېږي او کارګران او کارمندان باید د ټاکلي وخت په پیل کې خپلې دندې ته راشي او په ټاکلي وخت بېرته ولاړشي. خلک د جمعې په ورځو او رسمي رخصتیو کې کارنه کوي.

ټولنیز اړیکې:

سره د دې چې په ښار کې هر سړی د ډېرو خلکو سره سروکار لري، خو د زیاترو سره یې ګرمې او دوستانه اړیکې نه لري؛ بلکې یوازې د یو لږ شمېر هغو کسانوسره چې د کورنۍ غړي او یا نېږدې دوستان یې وي، دوستانه او د مهربانۍ اړیکې ټینګوي. خلک په کار ځایونو ،استوګنځیو، کوڅو او داسې نورو ځایونو کې یو له بله سره اړیکې ټینګوي خو دغه ډول اړیکې معمولاً د دوي تر منځ د پایدارو اړیکو لامل نه ګرځي. ځکه چې هغوی د لږې مو دې لپاره د خپلو ډول، ډول اقتصادي، سیاسي او یا اداري اړتیاوو دلرې کولو په خاطر سره یو ځای شویدي او کله یې چې اړتیاوې پوره شوې، خپلې اړیکې قطع کوي.

خبرې پرې وکړئ:

لاندې پوښتنې په ځیر سره ولولئ او په هکله یې سره وغږېږئ.

۱-ستاسې په نظر په ښار کې ژوند کول، کومې ستونزې لري؟

۲-تاسې د هغو لپاره کومې د حل لارې پیشنهادوئ؟

زموږ د ښارونو ستونزې:

د نړۍ ښارونه داسې امکانات لري چې ښاردکلیو څخه متفاوت او بیلولی شي. که څه هم ټول ښارونه خپلې ځانګړې ستونزې لري، خو زموږ ښارونه د تېرو څوکلونو جګړو په خاطر د خپلو خاصو او ځانګړو ستونزو سره مخامخ دي چې د ډېرو مهمو څخه ځینې یې دا دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- برېښنا:

برېښنا په نننۍ نړۍ کې د ښار له ډېرو مهمو اړتیا وو څخه ده؛ ځکه چې د نوی ژوند زیاتره وسایل د برېښنا په واسط کارکوي. په تاسف سره چې د برېښنا کموالي او یا نشتوالی اوس زموږ د ښارونو د اساسي ستونزو څخه شمېرل کېږي.

۲- اوبه

نننۍ ښارونه د اوبو د تهیه کولو او د وېشلوله پر مختللیو سیستمونو څخه برخمن دي. لیکن په تاسف سره چې زموږ ښارونه د اوبو رسولو فعال سیستم نه لري. د افغانستان د ښارونو اکثر خلک له هغو ځاگانو څخه چې ډېر ژورنه دي او په خپلو کورونو کې یې کېندي، گټه اخلي په داسې حال کې چې د دغو ځاگانو اوبه غیر صحي دي او دخلکو د روغتیا لپاره ضرر لري.

۳- د خځلو او چټلیو مخنیوی:

پوهېږو چې په ښار کې زیات شمېر خلک ژوند کوي. د دې شمېر خلکو د خځلو او ناپاکیو لیرې کول و سایلو، کارگرانو او ښه مدیریت (اداري) ته اړتیا لري. پرته له دې به دغه خځلې، ښارونه په یوه بوی ناک او چټل ځای باندې بدل کړي. په تاسف سره چې زموږ ښار والی له دې امکاناتو او مناسب مدیریت څخه بې برخې دي. او له همدې کبله ښارونه ډېر کثیف او چټل شوي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **هوا**:

د ښارونو هوا د زياتو نقليه وسايطو او کارخانو له کبله چې د ښار په د ننه او يا د هغه په څنډوکې فعاليت کوي، ډېره ککړه وي؛ ليکن زموږ ښارونه له دې کبله چې خاوريجن دي، اکثر سړکونه او کوڅې يې د خاورو په دوړوهم ککړې دي.

۵- د اوسيدونکو زياتوالی:

په ښارونو کې زيات شمېر وګړي ژوند کوي. د خلکو ډېروالی د ښاراو سړکونو د ګڼې ګونې لامل ګرځي. همدارنګه کله چې د ښار جمعيت ډېر زيات شي، د کورونو د کموالي او ګرانښت لامل هم ګرځي. په تاسف سره چې زموږ يو زيات شمېر ښارونه د جمعيت د زياتوالي او د کورنو د کمښت سره مخامخ دي.

د لوست تکرار:

- --
- --
- --
- --
- --
- --

پوښتنې:

۱-ښارڅه ډول ځای دئ؟

۲-ښاري کورنۍ د کليوالي کورنيو سره کوم توپيرونه لري؟

۳-د ښاريانو درآمد (عايد) له کومو لارو څخه تر لاسه کېږي؟

٤-په ښار کې ټولنيزې اړيکې څرنګه دي؟

۵-د افغانستان د ښارونو د ستونزو څخه، درې يې بيان کړئ.

فعاليت:

د کورنۍ د لويانو سره مشوره وکړئ او له هغې وروسته په يوه مخ کې وليکئ چې ښاری ژوند څه خوندونه او نيمګړتياوې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څلورم څپرکي لنډيز:

- کوچيان د غرونو او دښتو په لمنو کې ژوند کوي.
- هغوی زياتره مالدار دي او په مختلفو فصلونو کې د څړځايونو په لټه کې له يوه ځای څخه بل ځای ته کوچيږي.
- کوچيان د زده کړې او روغتيا په برخه کې پوره ستونزې لري.زموږ د هېواد د جمعيت عمده برخه کليوال جوړوي.
- د کليوالو اصلی دنده کرنه ده. هغوی مالداري او لاسي کارونه هم کوي. کليوال يو له بله سره ګرمې او دوستانه اړيکې لري او په کارونو کې يو له بله سره مرسته کوي.
- کليوال هم خپلې خاصې او ځانګړې ستونزې لري چې زده کړه،د ځمکې کموالی،وچکالي او طبيعي پېښې يې ډېرې مهمې ګڼل کيږي.
- زموږ يو شمېر خلک په ښارونو کې او سيږي.
- ښاري کورنۍ نسبتاً وړې وي.
- ښاريان زياتره په اداري او صنعتي چارو کې بوخت وي.
- هغه خلک چې په ښارونو کې اوسيږي اړيکې يې يو د بله سره ډېرې رسمي وي.
- زموږ ښارونه د ستونزو سره مخ دي چې ډېرې مهمې يې: د برښنا د کموالي، د اوبو د کموالي، د خځلو د مخنيوي، د هواککړتيا او د جمعيت د زياتوالي څخه عبارت دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library